

Kropsla

Inleiding

Kropsla is een veel gegeten groente. De laatste jaren worden ook steeds meer andere slasoorten zoals ijsbergsla, rode sla en eikenbladsla gegeten. In de teelt wordt onderscheid gemaakt tussen de kropvormende en niet kropvormende slasoorten. De teelt van alle kropvormende slasoorten is vrijwel hetzelfde. Tot de kropvormende soorten horen kropsla, bindsla, ijsbergsla en rode sla. De niet kropvormende soorten zijn snijsla, pluksla, krulsla. Al deze slasoorten zijn variëteiten van het geslacht *Lactuca*. Andere nauw verwante eetbare vertegenwoordigers van de composietenfamilie behoren tot het geslacht *Chichorium*, waarvan andijvie en de lofsoorten wit-, rood- en groenlof deel uitmaken. Ook artisjok en kardoen zijn leden van de composietenfamilie.

De winterharde veldsla is geen lid van de composietenfamilie, zoals de overige slasoorten, maar is familie van valeriaan, en blijft in dit Groentje buiten beschouwing.

Grond

De teelt van sla is vrij eenvoudig en kan vrijwel op alle grondsoorten worden bedreven mits hierbij aan enkele voorwaarden is voldaan. Sla gedijt het beste wanneer de grond voldoende organisch materiaal bevat. Dit kan worden verkregen door de grond in het voorjaar te voorzien van een 2 cm dik laagje compost, dat met de cultivator oppervlakkig wordt ingewerkt. Veel voedsel leidt tot snelle groei en geeft daardoor minder gesloten kroppen. Bovendien neemt het blad dan teveel stikstof op, wat vervolgens als nitraat op ons bord terug te vinden is. Daarnaast geeft de snelle groei, en het daarmee gepaard gaande zachte blad meer kans op aantasting door schimmelziekten en dierlijke belagers zoals slakken en bladluizen. Bemest daarom volgens het via het AVVN verkrijgbare bemestingsadvies zodat teveel of te weinig mest geven voorkomen wordt. De grond mag niet te nat, maar zeker ook niet te droog zijn. Daarom is het gebruik van organische mest en compost aan te raden, het houdt immers ook vocht vast. Desnoods kan in droge perioden met behulp van de slang wat extra water gegeven worden.

Teeltmethoden

Bij kropsla kunnen we globaal drie teeltmethoden onderscheiden: vroege, zomer- en herfstteelt. Voor vroege teelt kan in januari / februari worden gezaaid onder verwarmd glas (of in huis). Kropsla kiemt het best bij 12 C en dat is dan ook de reden dat een groot deel van het jaar bij voorkeur onder glas wordt gezaaid. In een bakje met kap is ook de vochtbehoefte goed te realiseren. De jonge plantjes van de vroege teelt worden – als ze verspeend zijn (in potjes o.i.d.) – in de koude bak verder gekweekt en in de loop van maart worden ze uitgeplant op 25 x 25 cm. Ondiep planten, opdat een goede kropvorming mogelijk is. Het bekende, oude ras Meikoningin is voor vroege teelt nog steeds bruikbaar.

De plantafstand is wat afhankelijk van het ras. Kleine typen 20 x 25 cm, normaal 30 x 25 cm, groot 30 x 30 cm. Plant in voor- en najaar wat ruimer. Het gewas kan dan beter drogen en schimmelaantastingen krijgen zo minder kans.

Zomerteelt

Deze kan vele maanden worden toegepast, zaaien vanaf half maart t/m juli. In de zomer is het een korte teelt. Van het moment van zaaien tot oogst zo'n 6 tot 8 weken. Laat slaplantjes steeds koel kiemen (12), eventueel kan direct in potjes worden gezaaid, die dan onder gla (flink afharderen) worden opgekweekt. In de zomer zal dat hooguit 3 weken in beslag nemen. Kropsla wortelt oppervlakkig en de dunne, grote bladeren verdampen veel vocht. Daarom is een goede vochtvoorraad in de grond belangrijk en voor de zomerteelt liefst een iets beschaduwde plekje.

Kropsla reageert meer op de daglengte dan op de temperatuur. De sla kan voortijdig doorschieten en in bloei raken, vooral rond de langste dag. Nieuwe rassen worden veredeld om dit tegen te gaan. Laten we deze te lang doorgroeien, dan zullen ze echter ook gaan 'schieten'.

Herfstteelt

Zaaien vanaf juli tot begin augustus, uitplanten uiterlijk half september. Als de platte bak leeg staat, kunt u ze daarin planten en bij koud en nat weer de ramen erop leggen. Een geschikt ras is Silvester (Wonder van Voorburg). Een ras met boterzacht blad is Bruine Trotskop, het proberen waard. Dit ras bevat anthocyaan, te zien aan de roodverkleuring van de bladeren. Weer eens wat anders voor het decoreren van rauwkostschotels.

Oogst

Zodra de krop stevig genoeg is kan er geoogst worden, overigens zijn de slaplantjes die bij het eventuele uitdunnen overblijven natuurlijk ook eetbaar. De buitenste bladeren worden van de grond getild en met een scherp mes kan dan de penwortel worden doorgesneden. Ook kan de krop met twee handen worden beetgepakt enkele malen rondgedraaid worden, de krop komt vanzelf los. Er komt dan melksap te voorschijn, dat kleverig is en bitter smaakt (hierop duidt de naam Lactuca). De krop wordt zorgvuldig in zijn geheel geoogst. Mocht er in de krop wat bladluis zitten, was dan de sla met zout water, daar hebben de luizen niet van terug.

Tips

Zaai regelmatig (om de week) kleine hoeveelheden zaad, zodat u voortdurend kunt oogsten. Denk dan ook om de zomervakantie (van zaaien tot oogsten is dan 6 à 7 weken). 's Zomers, bij zonnig en droog weer, worden slapplanten bij voorkeur pas laat in de middag of aan het begin van de avond geplant.

Als ondanks het zaaien van kleine beetjes teveel sla ineens goed is dan kunt u proberen de oogst uit te stellen, door de penwortel met een scherp mes half door te snijden. De groei wordt geremd, maar de plant blijft fris op het veld staan.

Rassen

In het voorjaar is Meikoningin nog steeds een veelgebruikt slaras, de roodgekleurde Wonder van Vier Jaargetijden is geschikt voor voorjaars-, zomer- en herfstteelt, Ultra en Cortina zijn beter bestand tegen meeldauw.

De meest geteelde ijsbergsla is 'Great Lakes', deze sla is heel sterk en schiet zeer laat door. Eikenbladsla 'Red Salad Bowl' is ook sterk en geschikt voor alle teelten, net als de eveneens roodgekleurde krulsla Lollo Rosso. Deze slasoorten smaken uitstekend en zijn tevens zeer decoratief.

Ziekten en plagen

Luis

Bladluizen zuigen het sap uit de bladeren en scheiden de zoete honingdauw af. Op deze kleverige stof vestigt zich de zware roetdauwschimmel. Ook raakt het blad misvormd. Bij massale aantasting ontnemen zij de plant zoveel voedingsstoffen, dat de groei er merkbaar onder lijdt. Ernstige aantasting door bladluis komt eigenlijk alleen voor als de planten niet gezond zijn. Het uitplanten van gezonde en goed afgeharde planten, en het zorg dragen voor evenwichtige bemesting is van belang. Zorg dat de tuin geschikt is voor natuurlijke vijanden zoals vogels (mezen) en lieveheersbeestjeslarven.

Slakken

Voorals zachte, jonge plantjes willen in regenachtige perioden wel eens last van slakkenvraat hebben, padden, egels, mollen en vogels bestrijden slakken. Tracht dit te bevorderen. Slakkenkorrels zijn ook giftig voor deze diergroepen en voor huisdieren, vermijd het gebruik ervan. In een onkruidvrije moestuin hebben slakken minder gelegenheid om zich bij droogte te verstoppen. Soms helpt een randje kalf, schelpen of zaagsel van 5 cm breed om de groentebedden of plaats een speciale slakkenrand. Slakken kunnen gevangen worden in jampotjes met een flinke scheut bier (ingraven: bovenkant gelijk met de grond). Een nieuwe biologische bestrijdingsmethode is het uitzetten van nematoden of 'aaltjes'.

Zij dringen bij de slakken naar binnen en parasiteren op de gastheer. De slak stopt met eten en gaat vervolgens dood. Als het merendeel van de slakken dood is verdwijnen uiteindelijk ook de nematoden. Om succesvol te blijven moeten dan ook af en toe nieuwe aaltjes worden uitgezet. Op dit moment nog een tamelijk prijzige methode maar het grote voordeel is dat het volkomen onschadelijk is voor andere bewoners van de tuin.

Schimmelziekten

Schimmelziekten zoals meeldauw en grauwe schimmel slaan vooral toe onder vochtige omstandigheden. Op het blad vormt zich wit of grijs schimmelpluis. Vooral in natte perioden zoals in voor- en najaar moet niet te dicht opeen geplant worden, hoe beter het gewas kan drogen, hoe minder de kans op aantasting is. Haal aangetaste planten bijtijds weg, de schimmelsporen kunnen zich gemakkelijk verspreiden. Ook bij teelt in platte bak en kas voldoende luchten. Liever iets te koud, dan veel te vochtig. De schimmel overwintert in zieke plantdelen die op het veld blijven liggen, werk dit niet zoals gebruikelijk onder, maar ruim deze delen op. Tegen schimmels kan gespoten worden met heermoesstee, 30 gram droge heermoesstengels, 20 minuten laten koken in 1 liter water, een dag laten trekken, vervolgens een klein beetje zeep toevoegen en 1 op 4 verdunnen, vervolgens zodanig op de plant spuiten dat zoveel mogelijk blad, ook aan de onderzijde geraakt wordt. Nieuwe rassen hebben een hogere resistentie tegen diverse schimmelziekten, vaak staat dat in de zaadcatalogi aangegeven.

Bodeminsecten

Aardrupsen, emelten en ritnaalden tasten incidenteel jonge planten aan. Aardrupsen zijn de dikke, grijze rupsen van een nachtvlinder die zich bij gevaar oprollen.

Emelten zijn de larven van de langpootmug. Ritnaalden of koperwormen zijn de gele larven van kniptorren. Alle houden zich het liefst op in dichtbegroeid land, bijv. weiland. De schade is dan ook het grootst in de eerste jaren nadat grasland is omgespit, om plaats te maken voor de tuin.

Door vraat aan de wortels verwelken jonge planten, vallen om en gaan dood. Trekt u de plantjes uit, dan zult u tussen de wortels of in de grond vaak een aardrups of emelt vinden. Ritnaalden trekken heel snel van plant tot plant en zijn daardoor minder gemakkelijk op te sporen. Voorkomen kan door de grond vrij van onkruid te houden en geen grote hoeveelheden vers loof van groenbemesters onder te spitten. Bodeminsecten zijn weg te vangen door aardappels door midden te snijden en met het snijvlak op de grond te leggen. De dieren kruipen er onder, door de aardappels van tijd tot tijd te vervangen worden de dieren weggevangen.

Tekst: AVVN